

Ἑσπερινός τῆς Συγγνώμης
(17-3-2024) I.M. Ἁγίων Πατέρων

Ἡ παραβολή τοῦ **Τελώνου καί τοῦ Φαρισαίου**, μέ τήν ὁποία **ἀρχίσαμε** τό εὐλογημένο **Τριώδιο**, μᾶς διδάσκει πώς ἡ **ταπείνωση**, συνιστᾷ τό «Κλειδί τοῦ Παραδείσου». Οἱ τά πάντα καλῶς διαταξάμενοι **Πατέρες** ἔθεσαν ὡς ἀρχή τῶν **Προσφωνήσιμων Ἡμερῶν** τοῦ Τριωδίου τήν **ἀλαζονεία** τοῦ ἑνός καί τήν ταπείνωση τοῦ ἄλλου. **Ὁ Τελώνης δικαιώθηκε μονάχα ἀπό τήν ταπείνωσή του· τίποτε ἄλλο δέν εἶχε νά προσκομίσει.** Ἐνδεικτική πάνω σ' αὐτό ἡ ῥήση τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου. «Ὁ ταπεινός ποτέ δέν πέφτει. Ἄλλωστε ἀπό ποῦ νά πέσει, ἀφοῦ βρίσκεται κάτω ἀπό τούς ἄλλους;»

Ἡ ταπεινότητα ἀναφέρεται στήν ποιοτική ἐπιλογή νά ἔχουμε **μιά μέτρια γνώμη** γιά **τόν ἑαυτό μας** καί τίς δυνατότητές του. **Δέν εἴμαστε σοφοί**, γιατί αὐτά πού γνωρίζουμε εἶναι **μιά σταγόνα** στόν ὠκεανό τῆς ἀγνοίας μας. **Δέν εἴμαστε ἄτρωτοι**, γιατί λίγο κρύο ἢ μιά ἴωση μπορεῖ νά μᾶς καθηλώσει γιά **μέρες ἢ καί ἐβδομάδες** στό κρεβάτι. **Δέν εἴμαστε ὠραῖοι**, γιατί μιά νόσος εἶναι ἀρκετή νά **ἀλλοιώσει** τά χαρακτηριστικά τοῦ καθενός. «**Κάλλος μὲν γάρ ἢ χρόνος ἀνήλωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε**», ἐπισημαίνει ὁ Ἰσοκράτης στόν *Δημόνικον*. Ἐπομένως, πρὸς τί ἡ οἴηση, ἀφοῦ ὅλα χάνονται σέ λίγες ὥρες ἢ καί σέ δευτερόλεπτα, ὅπως λ.χ. ἀπό ἓνα σεισμό;

Ἡ ταπεινότητα δέν ὑποβιβάζει, ἀλλά ἀντίθετα **ἀνεβάζει** στήν κορυφή τῶν ἀρετῶν. Μένοντας **ταπεινοί**, ἔχουμε τήν εὐκαιρία νά **ἐξερευνήσουμε** **τόν ἑαυτό μας**. Νά αὐτοαξιολογηθοῦμε ἡρεμα καί νά ἐκτιμήσουμε **τίς ὁποῖες δυνατότητές μας**, καθὼς καί **τίς ἀδυναμίες μας**. Νά δοῦμε **τίς ἱκανότητές μας**, καθὼς καί **τά λάθη μας**. Σέ κλίμα ἡρεμίας καί προσευχῆς κατανοοῦμε

καλύτερα τόν έαυτό μας, παραμερίζοντας κάποιους πού μᾶς ἐπαινοῦν, συνήθως πρὸς ἴδιον συμφέρον. Ὁ ταπεινὸς ἄνθρωπος δέν καυχᾶται γιὰ τὰ προσόντα του, ἀποφεύγοντας τόν κίνδυνο νά γίνει ἀπωθητικός στοὺς γύρω του καί τελικά νά ἀπομονωθεῖ.

Ἡ ταπεινότητα διαφέρει ἀπὸ τὴν ταπεινολογία, πού συνιστᾶ μιὰ ψευδῇ αἴσθηση μετριοφροσύνης, προκειμένου νά συγκεντρώσουμε τόν ἐφήμερο θαυμασμό τῶν οἰκείων ἢ τῆς κοινωνίας. Αὐτό εἶναι **προσποίηση** πού ἴσως γοητεύει στήν ἀρχή, ἀλλὰ στή συνέχεια ἐξοργίζει καί τελικά **ἀπορρίπτει**. Ἡ σεμνότητα ἐπιβάλλει χαμηλό προφίλ, ἐπιλογή τελευταίου καθίσματος, μιὰ θέση πίσω καί ὄχι μπροστά ἀπὸ ὅλους. Οἱ ἀρμόδιοι θά ἀντιληφθοῦν καί θά μᾶς ὁδηγήσουν στήν κατάλληλη θέση, ὅπως διδάσκει ὁ Κύριος (Λουκ. 14,8). Οἱ Φαρισαῖοι, τότε καί σέ κάθε ἐποχή «φιλοῦσι τὴν πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς δεῖπνοις καὶ τὰς πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς» (Μτθ. 23, 6).

Ἀπέναντι ἀπὸ τὴν ταπείνωση βρίσκεται ὁ ἐγωισμός, πού συνιστᾶ **ἀγάπη πρὸς τόν έαυτό μας**, μέ ταυτόχρονη **ὑποτίμηση ὅλων τῶν ἄλλων**. Κέντρο τῆς γῆς ὁ έαυτός μας, χωρίς περιθώρια γιὰ τοὺς συνανθρώπους μας. Καί ἂν τοὺς ἀνεχόμαστε κάπως αὐτό πηγάζει ἴσως ἀπὸ οἶκτο, ἀλλὰ ὄχι ἀπὸ ἀγάπη ἀληθινή· εἶναι μιὰ μορφή παραχώρησης στὸν ἀσήμαντο ἀδελφό πλάι μας. Ἐμεῖς ἔχουμε τὰ προσόντα, τίς ἱκανότητες, τὴν ὅποια ἀποτίμηση. Ξεχνᾶμε τὸν λόγο τοῦ Κυρίου ὅτι «ἐνὶ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 4, 7). **Ὅλοι ἔχουν τὰ τάλαντά τους, ἀνόμοια μὲν, ὑπάρχοντα δέ καί σαφῶς εὐδιάκριτα**. Ἐμεῖς πλεονεκτοῦμε, ἴσως, σέ ἓναν τομέα, ὁ ἄλλος ἀκμάζει σέ κάποιον ἄλλο. Ἄλλος εἶναι ἐγκεφαλικός, ἄλλος χειρῶνακτας, πού ἀσφαλῶς τόν ἔχουμε ἀνάγκη καί ἴσως χωρίς αὐτόν δέν μπορούμε νά ζήσουμε. Δέν ὑπάρχουν, καί **κακῶς ἀξιολογοῦνται, ἀνώτερα καί κατώτερα προσόντα**.

Όλα ύπηρετοῦν τήν κοινωνία, τῆς ὁποίας εἴμαστε μέλη. Σύμφωνα μέ τόν Ἀπόστολο Παῦλο: «Τότε ὁ καθένας θά λάβει ἀπό τόν Θεό τόν ἔπαινο πού τοῦ ἀξίζει. Αὐτά, ἀδελφοί, τὰ εἶπα γιά μένα καί γιά τόν Ἀπολλώ, ὥστε νά διδαχτεῖτε ἀπό τὸ παράδειγμά μας καί νά μὴ φρονεῖτε παραπάνω ἀπ' ὅ,τι λέει ἡ Γραφή, γιά νά μὴ νιώθει κανεὶς περήφανος γιά τόν ἑνα καί περιφρονεῖ τόν ἄλλο. Ἀλήθεια, ποιός σ' ἔκανε ἐσένα ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Τί ἔχεις πού νά μὴν τὸ ἔλαβες; Ἀφού, λοιπόν, τὸ ἔλαβες ἀπὸ τόν Θεό, γιατί καυχιέσαι σὰν νά μὴν τὸ ἔχεις λάβει ποτὲ ὡς δῶρο;» (Α' Κορ. 4,5-7).

Ὁ ἐγωισμός διαφέρει τῆς **αὐτοπεποίθησης**, τήν ὁποία χρειάζεται τό ἄτομο γιά νά δράσει. Ἡ εἰδοποιός διαφορὰ βρίσκεται στό ὅτι ὁ ἔχων αὐτοπεποίθηση κυριαρχεῖ στόν ἐσωτερικό κόσμο του, ἐνῶ ὁ νοσηρός ἐγωισμός ἀπαιτεῖ τό **ἄτομο νά γίνει τό κέντρο τοῦ κόσμου** τῶν ἄλλων καί ἐκεῖ χάνεται. Εἶναι ἀνεπίτρεπτο νά μειώνουμε τόν ἑαυτό μας, νά προβάλλουμε μιά νοσηρή ἡττοπάθεια ἐπιτρέποντας σέ ἄλλους νά χειρίζονται τά διάφορα θέματα. Μέ τή δράση μας θά δείξουμε τά προσόντα μας, χωρίς δηλώσεις ἐναντίον ἄλλων, κάτι πού θά συνιστοῦσε κατάκριση (Μτθ. 7, 1-5). Ἄλλωστε ἐμεῖς πιστεύουμε ὅτι ὁ Θεός κρατάει τό νῆμα τῆς ζωῆς καί συνομολογοῦμε μέ τόν Ψαλμωδό: «ἐταπεινώθην, καὶ ἔσωσέ με» (Ψ. 114, 6). «Ὅπου μπεῖ ὑπερηφάνεια, μπαίνει καὶ ντροπή· ἡ σοφία, ὅμως, εἶναι μέ τοὺς ταπεινούς» (Παροιμ. 11, 3). Ἀκόμη, σύμφωνα μέ τόν ἱερό Αὐγουστίνο, «ἡ ματαιοδοξία μετέτρεψε τοὺς ἀγγέλους σὲ διαβόλους. Ἀντίθετα ἡ ταπεινοφροσύνη κάνει ἀγγέλους τοὺς ἀνθρώπους».

Σύμφωνα μέ τόν **Ὅσιο Ἰωάννη τόν Σιναΐτη**, «ὁ κενόδοξος δείχνει ὅτι εἶναι πιστός, ἐνῶ εἶναι ἄπιστος. Φαινομενικὰ σέβεται τόν Θεόν, ἀλλὰ στήν πράξη στηρίζεται στοὺς ἀνθρώπους. Κενόδοξος εἶναι κάθε ἐπιδεικτικὸς ἄνθρωπος καὶ ἡ νηστεία του εἶναι χωρίς μισθὸ καὶ ἡ προσευχή του ἄστοχη. Διότι καὶ τὰ δύο τὰ κάνει γιά τόν ἀνθρώπινο ἔπαινο. Οἱ ἔπαινοι φυσιώνουν καὶ τότε ἡ

ψυχή πέφτει ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ στὴν ἄβυσσο (πρβλ. Ψαλμ. ρς' 26). Ἡ δόξα ἔρχεται ἀπὸ τὸν Κύριον. “Τοὺς γὰρ δοξάζοντάς με, λέγει, δοξάσω” (Α΄ Βασ. β΄ 30). Ἐνῶ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη δόξα ἰσχύει τὸ “Οὐαί, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι” (Λουκ. 6, 26). Ἀγάπη καὶ ταπείνωση συνιστοῦν ἱερὰ σύζευξη, ἡ μία ὑψώνει, ἡ ἄλλη στηρίζει καὶ δὲν πέφτουν. Οἱ κοιλάδες εἶναι ἐκεῖνες ποὺ πληθαίνουν μέσα τους τὸ σιτάρι καὶ τὸν πνευματικὸ καρπὸ. Μιὰ κοιλάδα εἶναι ἡ ταπεινὴ ψυχὴ, ἀνάμεσα σὲ ὄρη, ποὺ εἶναι οἱ πνευματικὲς ἀρετές. Ἡ μὲν μετάνοια μᾶς ἀνεγείρει, τὸ δὲ πένθος κρούει τὴν πύλη τοῦ οὐρανοῦ, ἡ δὲ ὁσία ταπείνωσις τὴν ἀνοίγει. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι θεϊκὴ σκέπη. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἀπρόσβλητη. Εἶναι “πύργος ἰσχύος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ” (Ψαλμ. 60, 4). Εἶναι ἡ πύλη τῆς οὐρανίου βασιλείας καὶ ἡ χλόη μέσα στὸν παράδεισο. Εἶναι οὐράνιος ἀνεμοστρόβιλος ποὺ ἀνεβάζει τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν ἄβυσσο τῆς ἁμαρτίας στὰ ὕψη τοῦ οὐρανοῦ».

Κατὰ τὸν **Ὅσιο Ἐφραίμ τὸν Σύρο, «ἡ μετάνοια εἶναι ἀνάκληση Βαπτίσματος»**. «Ἐάν διαπιστώσεις ὅτι ἔχεις μέσα σου τραύματα λογισμῶν καὶ πράξεων, διατί σὺ ἀμελεῖς; “Τί φοβῇ τὸν ἱατρόν; Οὐκ ἔστι ἀπότομος, οὔτε πάλιν ἄσπλαγχνος, οὔτε ἀνελεήμων, οὐ χράται τῷ σιδήρῳ, οὔτε πάλιν φαρμάκῳ αὐστηρῷ καὶ καυστικῷ, μόνον λόγῳ ἰᾶται”. Θέλεις εἶναι τοῦ Θεοῦ ναὸς ἅγιος καὶ ἄμωμος; Ἔχε εἰκόνα αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ σῇ ἀεί. Εἰκόνα Θεοῦ φημί οὐ διὰ χρωμάτων ἐπὶ ξύλου τύπωσιν, ἢ ἐπὶ τινος ἄλλου, ἀλλ’ ἐκείνην λέγω τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, τὴν διὰ καλῶν ἔργων, νηστειῶν, ἀγρυπνιῶν, κατορθωμάτων καλῶν, ἐγκρατειῶν καὶ εὐχῶν ζωγραφουμένην ἀσπίλως ἐν τῇ ψυχῇ διηνεκῶς· καὶ χρώματα εἰκόνης οὐρανίου Δεσπότη κατωρθώματά εἰσι καὶ λογισμοὶ καθαροί, γυμνότης τῶν γηίνων μετὰ πραότητος καὶ σεμνοῦ βίου ἀεί». **«Ἡ μετάνοια ἀναμένεται μέχρι τὸ τέλος τῆς ζωῆς»**, διδάσκουν οἱ ἱεροὶ Πατέρες, ἀλλὰ προφανῶς τὸ τέλος ἔρχεται ὡς ἀστραπή.

Ἀγαπητοί μου Πατέρες καί ἀδελφοί,

Μέ τό πνευματικό ἀγώνισμα **τῆς νηστείας**, μπορούμε νά ἐπιτύχουμε τήν ἐλευθερία ἀπό τά πάθη καί τούς λογισμούς καί νά κατακτήσουμε τήν ἀναγκαία ἐνόραση, ὥστε νά ἀρχίσει μέσα στήν καρδιά μας ἡ σωτηριώδης διαδικασία τῆς ἑλλαμψης. **Μέ τό ὄπλο τῆς νηστείας** ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναφωνοῦσε πρὸς τόν Κύριο: **«Κύριε φώτισόν μου τὸ σκότος»!**

Ἡ νηστεία θά βοηθήσει νά διώξουμε τό σκοτάδι πού μᾶς ἐμποδίζει νά δοῦμε τό Φῶς τοῦ Χριστοῦ, τό Ὅποϊον «Φαίνει πᾶσι».

Τό Πάθος τοῦ Κυρίου, ἃς γίνει ὁ ὁδοδείκτης μας σέ τούτη τήν περίοδο τῆς Ἀγίας καί Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς. Εἶναι ὁδός πνευματικοῦ ἀγῶνα καί προετοιμασίας. Νά ἐγκολπωθοῦμε τό Θεῖο Πάθος γιά τή σωτηρία μας. **Ἄς ἀρχίσουμε ἀπόψε, ἀπό τόν Ἑσπερινό τῆς Συγγνώμης**, ἃς συγχωρήσουμε τούς ἄλλους, χωρίς χειρόγραφα καί σημειώσεις, γιά νά προχωρήσουμε ἐλεύθεροι. Μέγας συνοδοιπόρος μας θά εἶναι ὁ Κύριος, Ὑψηλή Πρέσβειρα ἡ Παναγία μας, θερμοί προστάτες μας οἱ 318 Θεοφόροι Πατέρες καί ὅλοι οἱ Ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας.

**Καλή Τεσσαρακοστή,
καλή Μετάνοια καί ὅλοι μαζί,
ένωμένοι καί ἀγαπημένοι νά δοῦμε
τό λαμπρόφορο φῶς τῆς Ἀναστάσεως.**

**Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
† Ὁ Νικαίας Ἀλέξιος**